

Budapest, 1879.

37. szám.

Szeptember 11.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (IV. Lövész utca 13. sz.) kérjük küldeni.

A gyümölcstermesztés érdekében.

A gyümölcstermelés és kertgazdaság hazánk egyes részeiben, különösen a nagyobb városokban s azok vidékein tagadhatlanul magas fokon áll, mindazáltal másrésztől tagadhatlan az is, hogy ez csak kivétel s még távolról sem érte el azon fejlettséget, mely a legelőrehaladottabb e nembeli gazdaság szigorú követelményeivel minden tekintetben kiállhatná a versenyt; az ország legnagyobb részében pedig mind a gyümölcstermelés, mind a kertgazdaság igen kezdetleges állapotban van, sok helyen ugyszólván ismeretlen. Tudjuk, hogy kerti vetemény- és virágmagvakat évenként nagy mennyiségben hoznak be hozzánk Németországból, s hazánknak talán egyetlen zuga sincs, hol a kereskedésekben nem találkoznánk külföldről hozott e nemű czikkekkal. Bizony ez nincs rendén, s méltán elszomrodhatunk azon indolentián, melylyel e tekintetben népünk részéről országszerte találkozunk. Mintha, Isten tudja, mily borzasztó fáradságba s mennyi időbe kerülne egy pár hasznothajtó nemes gyümölcsfát ültetni kertünkbe vagy udvarunkba!

A nemzet életrealósága azon munkakifejtésben nyilvánul, melyet egyes tagjai együttesen s külön a közélet terén s a magános élet szükségéinek s követelményeinek különböző ágaiban tanúsítanak. Az erő nagy, megbecsülhetlen kincse rejlik a lankadatlan, kitartó tevékenységben, s a melynél hiányzik a törekvés eleget tenni az élet mindazon feltételeinek, melyek annak terheit megkönnyíteni alkalmasak, megszerezni azon jóllétet, mely képes megadni az életnek szükséges megújító erőt, az soha sem lesz maga ura, hanem csak más népeknek dolgozó napszámosa. Ennek elérésére

minden jó és nemes eszközt felhasználni, kiaknázni, saját javunkra fordítani családi s hazafiai kötelességünk. Hogy a jóllét fokozását előmozdító föltételek között nem utolsó helyet foglalja el a gyümölcstermelés és kertgazdaság, azt bizonyítanunk fölösleges.

Nem tudjuk, hogy mennyi pénz megy ki évenként hazánkból kerti vetemény- és virágmagvakért, de hogy ezekért csak egy krajczárt is juttatunk a külföldnek, ez szégyen reánk nézve, a kizárólagosan gazdálkodó nemzetre. Nem elég, hogy ruházatunkért a külföldnek adózunk, de könnyelműségünkben annyira megyünk, hogy a mit minden gazdasszony maga állíthatna elő, részben még azt is külföldről hozatjuk.

A gyümölcstermelés és kertgazdaság rendkívül hálás. Legjobban bizonyíthatnák ezt azon vidékek lakói, kik a piacz számára termelnek. De hálás ez nem csak azon haszonért, melyet az eladásból hoz, hanem hálás különösen azért is, mert első sorban saját szükségleteinket fedezi. Megkímélünk általa nem egy forintot, mi különben a piacra vándorolna.

Ha körültekintünk hazánk nem egy vidékén s ott látjuk parlagon heverni a szép nagy kerteket, melyben legfőlebb dudva és a szél által oda hordott magból kikelt vad alma- vagy körtefa hirdeti a háziasszony s a gazda restségét s indolentiáját, lehetlen el nem szorulnia keblünknek. Ausztriában, Stájerországban, Tirolban, Csehországban még az országutak szélei is nemes gyümölcsfákkal vannak szegélyezve, melyeknek láttára az ember lelke örvendez. Miért nem lehetne ez így nálunk is? Miért nem lehetne minden gazdának kertjében legalább annyi gyümölcsfa, mely legalább saját házat ellátná télére gyümölcscsel? Sokakat visszatart a gyümölcsfa-ültetéstől azon félelem, hogy lelopják gyü-

mölesét. De hát ezen nagyon könnyű segíteni! Ültessen minden gazda, s akkor a szomszédok nem fognak egymáséira vágnni.

A feladat első sorban a tanítóké. Rajtunk van tanítókon megkedveltetni a néppel a gyümölestenyésztést és kerti gazdaságot, megismertetni őt annak hasznaival, oktatni, vezetni, buzdítani. Ne elégedjünk meg azzal, hogy csupán az iskolában tanítsuk az ifju sarjadékot a gyümölesfatenyésztés körül szükséges teendőkre, hanem terjedjen ki buzgalmunk az iskolán kívül az egész községre s birjuk mindenekelőtt magukat a szülőket arra, hogy kertjeikben honosítsák meg a nemesített gyümölcsöt. Ne riaszson vissza a kezdetben fölmerülő nehézség mindjárt az első lépésnél, melyet teszünk, de szolgáljon ez inkább ösztönül arra, hogy annál nagyobb buzgalmat, fáradságot fejtünk ki kitűzött célunk elérésére. A jelenben megjutalmazva fogjuk látni törekvéseinket teljesített hazafiúi kötelességünk öntudatában s a megelégedésben, melyet törekvéseink sikere nyújtand, az utódok pedig áldani fogják fáradozásaink eredményében emlékünket.

Egy tanító.

E zenéjére.

Ha játszi újjad billentyűn enyelgve
Keres . . . talál derűs összhangokat,
S elandalító ábránd légi nyelve
Titkos varázsán szép dalt mondogat:

Ha méla főhang, — érzés mély alapja, —
Száz változattal templomot emel:
Melyből az ihlet szűd' magasba kapja . . .
Hogy gyors ütemben forrjon a kebel;

S száll, száll az égre vig futamnak árja,
A hangpacsirta trilláz, fent lebeg . . .
Hol őt örömmek napsugára várja
S kis rózsafelhőn szárnyi fürdenek;

Ha így csapongsz, oh mondd, szelid leányka!
Nem hallod-e a sphaerák szent dalát?
S hő szellemed, a földi port lehányva,
Nem érzi-e az angyalok karát?!

S mit zengnek ők? hogy Isten az alaphang!
S Krisztus szivednek édes karnagya,
Hogy szent hited a lant, oly olvatag, langy:
Melytől eloszlik bánatod fagya.

Oh zengjen egyre mint erős alapd!
Isten szerelme, tiszta kebleden,
S bűg bár az élet bús vagy játszi lanttal:
Főhangod Isten és a hit legyen!

S kereszt — e karnagypálcza — hogyha sújtna,
Sohajts szelid, alázatos áment;
A kínra, mely lent gyászhangokra gyújta,
Öröm a viszhang s alleluja — fent!

S ha dörg a felhők lángos orgonája
S riadva költ az angyalajku kürt:
Zeng majd szeráfok bájharmóniája . . .
S köztük te is, ki sirt s dalolva — túrt!

Soc. J.

A pörirat.

Louis Collas beszélye.

(Vége.)

A fiatal leány eltűnt; de csakhamar visszajött egy hatalmas virágessokkal, melyet Bréhier asszonynak nyújtott. Egy jázminág a földre esett; a művész gyorsan fölvette.

»Megengedi, kedves kisasszony?« szólt a fiatal leányhoz.

»Ah! ez nem pörirat ám«, enyegelt ez, hamisan mosolyogva.

»De az én kis könyvemnek az ára«, válaszola a festő.

»Semmit semmiért, mit tegyek már? Látom, hogy ezek a művészek önzők és nagy spekulánsok!

Az idő kellemesen repült szívélyes csevegés közt, s a kis társaság alig vette magát észre, már is közel volt az idő, a midőn az utolsó vonat elindulandó vala Párisba; — el kellett válni.

Bréhier asszony és fia, összeszedve podgyászukat a vendéglőben, bucsút vettek Hâvretől, s Naudet bácsival együtt Párisba indultak. Utközben Bréhierné és Naudet, egymás mellett ülve, sokat beszélgettek egymással halk hangon, s tekintetök, melyet időnkint Rikárd felé irányoztak, elárulta, hogy ő is beszélgetésök tárgya; de ő maga azt nem vette észre. Gondolatai egészen másfelé tévedeztek. Kikönyökölvén a vasuti kocsi ablakán, egészen a vasut mentében elterülő festői tájak szemléletében látszott elmerülve, noha odakünn sötét éjszaka volt; de mit is törődött volna ő most a természet szépségeivel, szelleme egészen mással foglalkozott!

VIII.

Két hét mult el ezen események óta Rikárd műtermében foglalkozott, mely a Notre-Dame-des-Champs utczában ugyanazon folyosón feküdt, a melyen anyjának s az ő lakása is volt. A nyitott ablakon keresztül üde lég tódult be egy szomszéd kertből, melynek dús lombozott fái visszhangzottak a madarak vig énekétől. Ez valóban művésznek való helyiség vala, ki a világ zajától elvonultan egészen tanulmányainak akar élni. Rikárd újra nagy hévvel hozzálátott a munkához; a falak tele voltak aggatva sikerült vázlatokkal, a melyek biztos, mesteri kézre vallottak. A többi közt látható volt Valentine arczképe különféle változatokban; egy-két csekély határozatlanság a részletek kivitelében sejtteni engedé, hogy e képek csak emlékezet után készültek; de a ragyogó tekintet, az arczkifejezés, szóval minden vonás, mely a vászonra életet lehelni látszott, arra mutatott, hogy az ecsetet lelkesültség s szeretet vezeté. Táblája előtt ülve, egy tájképen dolgozott, mely az ingouvillei vidékről volt kölcsönözve; egyszerre belépett anyja, s szeretetteljesen vállára támaszkodott.

»Rikárd«, szólítja meg őt, »Albanel ur és leánya már több mint egy hete Párisban vannak, s mi életjelt sem adtunk még magunkról.«

Rikárd fölzökkent e szavakra és nem felelt.

»El volt határozva«, folytatá anyja, »hogy elme-
gyek megkérni számodra Valentine kezét; talán nem
ohajtod többé?«

»Oh édes anyám, hogyan kérdezheti azt? hisz
tudja jól, hogy ez szívemnek legforróbb vágya!«

»És mégis arra kényszerítesz engem minden nap,
hogy azt elhalaszszam még.«

Rikárd végig futott kezével halavány arcán.

»Ez onnét van«, szólta aztán, »lássa, édes anyám,
onnét, mivel félek.«

»Ugyan, menj a te félelmeddel, hisz bátorító érzel-
meket olvashatsz le mindenkinek az arcáról; hisz ma-
guk e jó barátaink minden szava eléggé mutatja, hogy
tudják méltatni az én Rikárdomat, a mint megér-
demli.«

»Édes anyám, ezen remény, melyet ön belém
önteni igyekszik, sokáig dagasztá keblemet s még most
is örömsugár gyanánt fénylik szemeim előtt; de attól
félek, hogy az egész nem egyéb csalóknál, a melynek
kötelességem ellenállani mint a nagyraavagyás csábjának.
Habár e tárgyról soha nem beszélünk, mégis, úgy
hiszem, ismeri érzelmeimet, melyek szívemet azon éj
óta fogva tartják, midőn először látám e kedves terem-
tést, kinek képe azóta lételemmel forrott össze. Jaj, édes
anyám, ha ő visszautasítana engem, ez igen kegyetlen
volna, ezt nem bírnám elviselni!«

»Szegény bohó, szegény bohó, te azt akarod, hogy
a boldogság rád erőszakolja magát.«

Ezen pillanatban léptek zaja hallatszott a műterem
hátterében. Meglátva maga előtt Naudet bácsit, Bré-
hierné attól kezdett félni, hogy ez meghallotta talán
utolsó szavait; de az öreg tanácsos mosolygó arca föl-
bátorítá őt.

Miután megvizsgálta a művész festményeit és váz-
latait, melyeknek elismerő dicséretet szavazott, egy
jelentős tekintetet vetett Bréhier asszonyra.

»Eljöttem, ugymond, »hogy figyelmeztessem önt,
kedves asszonyom, adott ígéretére, s elvigyem önt fiával
együtt magamhoz egy kis családi estélyre; kocsim
várja önöket a kapu előtt.«

»Igaz bizony, majdnem elfelejtettem volna«, szólta
Bréhier asszony, »siess, Rikárd, felöltözni.«

A fiatal ember ki akart menni, Naudet bácsi meg-
állítá őt.

»Megálljon csak, kedves barátom, emlékszik,
ugy-e? hogy egyszer, midőn annyira el volt ragadtatva
a háladatosságtól irányomban, biztosított engem, hogy
akármit kérnék öntől, soha nem tudna valamit tőlem
megtagadni; jól van hát, unokahugomnak ezen arc-
képe itt igen tetszik nekem, ezt legfoglalom.«

A megtagadás lehetetlen volt, Rikárd nem tett
semmi ellenvetést.

Egy órával később mind a hárman Naudet ur
lakásán voltak; az öreg tanácsos, miután vendégeit be-
vezeté szobáiba, egy kis sétát javasolt nekik a kertben.
Egy faszor kanyarulatán Albanel urral és Valentine-nel
találkoztak.

Az öreg bácsi nagy gyönyörrel szemlélte a két
fiatalnak zavarát.

»Valentine«, szólta a leányhoz, hamis mosolylyal,
»te ma valahogy igen méltóságosan nézsz ki, hogy
Rikárd ur nem mer hozzád egy kérdést intézni; s azért
e tisztet én vállaltam magamra az ő nevében.«

A fiatal leány mozdulatlanul maradt, kissé elpirult
és mosolygott.

»Képzeld csak, kedves Valuskám«, folytatá a taná-
csos, »ő azt mondja, hogy a remény, téged nőül bir-
hatni, részéről igen nagyraavagyó!«

A leány atyjára nézett, kinek meglegedett moso-
lya fölbátorítá őt.

»Rikárd ur csalódik«, szólta kevésbé bátor hangon.
»midőn önkénytelen tanuja voltam bizalmas beszélge-
tésének anyjával a hullámokhoz nevezett Miasszonyunk-
kápolna közelében, nagy tiszteletre gerjedtem iránta...
és, és azóta igen jól esett megtudnom, hogy ő némi von-
zóással viseltetik irányomban.«

»Ah, nézze meg az ember!« kiálta fel vigan Nau-
det bácsi, »ez eléggé jól sikerült körülírás oly egyén
részéről, ki nem ismeri a képmutatást No, Albanel, biz-
tosítlak, most már meg lehetsz nyugtatva leányod jövő-
jét illetőleg, az ő boldogsága derék és becsületes ember
kezében van.«

Rikárd nem tudta, higyen-e füleinek, s határtalan
örömben szeretétreméltó ügyetlenséggel néhány érthe-
tetlen szót ejtett ki.

Az öröm és boldogság ragyogott minden arczon,
csak az öreg jó bácsi tudott magán uralkodni, s jóked-
vűen élvezte a többiek megindultságán.

Nem sokára a kertből az étterembe indultak;
midőn beléptek, Valentine szemei azonnal fölfüggesz-
tett arczképre estek.

»Oh, a hízélgő!« kiáltott fel, megfenyegetve ujja-
val vőlegényét.

»Kedves kis unokám«, mondá a háziur, »nagy
művész rejlik arczképed szerzőjében, vigyázz, magadra!
mert, ha megállapodik a pályán, téged fognak érte
okozni.«

»Oh, én erősen remélem, kedves bácsikám, hogy
sem ezen, sem más szemrehányásra nem fogok soha
okot szolgáltatni!«

»A propos«, kezdé aztán újra Naudet bácsi, ki-
huzva zsebéből egy ujságlapot, »majdnem elfeledtem
volna veletek ujságokat közölni, a melyek bizonyára
érdekelni fognak; halljátok csak, mit találtam a napi-
hírek között.«

»Matersonnak, az amerikaiak ügye, kit nem rég
Hâvreban letartóztattak, tevékenyen folytattatik; úgy
látszik, a legsúlyosabb vádak nehezdednek ezen egyéni-
ségre; nemsokára a törvényszék előtt fog megjelenni
bizonyos Bocardet nevű ember kíséretében, ki, bűnré-
szességben az amerikaival, kísérletet tett, megfosztani
örökségétől egy fiatal nagytehetségű festőt B. R. urat.«

Aztán, megfordítva a lapot, hozzátevé:

»Egy újabb szerencsétlenség sujtá közelebb a ten-
gerihajózási társaságot. A nagyszerű postagözös, mely
két hét előtt a hâvrei kikötőből Amerikába indult, nem
létezik többé, utközben, mely a legkedvezőbbnek ígér-
kezett, borzasztó vihar érte utól, s midőn nagy erőfeszí-

tés után már közel volt ezéjához, az újvilág közelében egy zátonyra vetetett s hajótörést szenvedett. Az utasok közül néhányan megmenekültek, de ezek száma eltűnik ama szerencsétlenek borzasztó számával szemben, kik a felbőszült hullámokban lelték sírjokat.

»Lásd, fiam, te a halálba rohantál volna, midőn el akartál utazni!« sohajta fel Bréhier asszony.

Rikárd a fiatal leány felé fordult, s lelkesülten fölkiáltott:

»Ön, kedves Valentinem, menté meg életemet!«

»És ezentul az lesz a főtörékvésem, hogy azt önnek kellemessé tegyem!« jegyzé meg Valentine, s ezzel az asztalhoz ültek.

Néhány héttel e családi ebéd után Valentine és Rikárd mint boldog házaspár távoztak az Isten házából, kísérve a jó barátok szerencsekívánataitól, s a bő isteni áldástól, melyet mindegyikök derék szülője az Égből leesdett reájok.

(Franciaából szabadon.)

Fordította: ††.

Murat Joakim életéből.

Azon időben, midőn Olaszország Franciaország fenhatósága alatt állott, egy ezredben, mely Livorno helyőrségét képezte, zendülés tört ki. A dolog igen komoly volt, s nem egyszerű katonai összeesküvés forgott szőnyegen, hanem politikai okok játszták a főszerepet. I. Napoleon császár nagy haragra lobbant e miatt, borzasztó példával akarta a tovább fejlődésnek elejét venni, s Murat Joakim parancsot kapott, hogy az ezredet szigorúan büntesse meg. A császár határozott parancsa volt, hogy az egész ezredet minden előleges haditörvényszék nélkül meg kell semmisíteni!

Joakim Livornóba ment, a helyőrséget maga elé rendelé s kihirdeté a császár parancsát. Beszédének ereje, fenyegető mozdulatai, különösen pedig nevének hirtelensége, a zendülő ezredet már legyőzte, s a katonák térdre borulva kegyelmet kértek. Muratnak azonban szigorú parancsa volt: leküzdötte fölindulását, megtartá haragos tekintetét s végre így kiáltott föl:

— Minden tizedik embert agyonlövtem!

A rémület nagy volt. A laktanyában elzárt ezred ismétlen küldöttségeket menesztett Murathoz, kegyelmet kérni; tiszték és katonák esküvel fogadták, hogy a legelső esataterén a császár szemei előtt véreikkel és életökkel fogják lemosni a szennyfoltot, melyet zászlójukon ejtettek. Murat sokáig kérlelhetlennek mutatkozott, a büntett roppant súlyos, a császár parancsa igen szigorú; az ezredből legalább három katonának ki kell végeztetnie; jelöljék meg tehát neki a kolompókat. Ez megtörtént, a három áldozatot börtönbe kísérték s tudokra adták, hogy másnap ki fognak végeztetni. Az ezred a laktanyában maradt.

Éjjel Murat a három katonát a foglár által, kinek titoktartására számíthatott, maga elé vezetteté.

— Holnap agyon fogtok lövetni, így szólítá meg őket. Készüljete el a halálra s haljatok meg, mint vitéz katonák, hogy gyalázatotok feledve legyen. Atyáitoknak s anyáitoknak meg fogom küldetni utolsó bucsuszavaitokat. Nem érdemlitek meg, hogy ezen családok

tagjai maradjatok. Gondoltatok-e anyáitokra, midőn e büntetést elkövettétek?

A katonák hangosan zokogtak.

— Szegény nők büszkék lennének, ha az ellenség előtt estetek volna el, de most... Menjete szerencsétlenek! Papot küldök nektek. Gondoljatek Istenre és Franciaországra.... E pillanattól fogva nem vagytok többé e világ fiai!

A katonák térdre hullottak; nem kegyelemért esdekeltek többé, hanem bocsánatért elkövetett büntetők miatt. Midőn távozni akartak, Murat visszahívta őket:

— Becsületes emberek lesztek-e, ha megajándékozlak az étellel?

— Meg akarunk halni, telele közölök az egyik. A halált megérdemeltük; lövessenek bennünket agyon, ezt parancsolja az igazság.

— És ha nem akarlak titeket agyon lövetni, ha azt akarom, hogy éljete? szólta Murat szelid hangon. Ti nagy bűnösök vagytok, mégis visszaajándékozom nektek az életet, de nektek mindenkire s névszerént az ezredre nézve halottaknak kell lennetek. Holnap este felé a kapu elé fogtok vezetetni, löni fognak rátok, s le kell esnetek, mintha meghaltatok volna. A sötétség előnyünkre lesz. Egy férfi, kinek titoktartását megvásároltam, egy szekeren a temetőbe fog titeket vinni. Ott tengerészruhákat fogtok találni s mindegyiketek ezer frankot fog kapni. Néhány napig egy házban maradtok, melyet ki fognak jelölni, azután egy hajón New-Orleansba mentek; éljete ott mint becsületes emberek. Legyete okosak s tegyete úgy, mint mondám. Családaitokról gondoskodni fogok.

A katonák nem találtak szavakat hálájuk kifejezésére, de megígérték, hogy egész életökben derék emberek fognak maradni.

Minden úgy történt, mint Murat rendelé. Az ezred azt hitte, hogy a büntetés végre lett hajtva, s Napoleonnak soha sem jutott tudomására ezen megkegyelmezés, mely sokáig titok maradt.

* * *

1831-ik őszén egy erdő szélén New-Orleans mellett egy vadász kopogtatott egy csinos falusi lak ajtaján, menedéket keresve a vihar elől. Az ajtót kinyitották, s az idegent egy koros nő egy egyszerű, tiszta szobaeskába vezette, melynek falai arc- és csataképekkel voltak tele akgatva a francia császárság idejéből.

— Jó csillagom, mondá az idegen francia nyelven, úgy látszik, földieim társaságába vezetett.

— Ön tehát francia? kérdé az öreg nő.

— Igen, még pedig jó francia. Még rokonokat is látok ebben a szobában.

— Rögtön hívom fiamat, örülni fog, ha önt láthatja.

— Az ön fia szintén francia?

— Igen, felele az öreg nő némi zavarral. Már régóta telepedett itt le mint kertész és soha sem bánta meg; mi igen boldogok vagyunk.

E pillanatban belépett a háziur.

— Ez az idegen ur, mondá az öreg asszony, be akarja nálunk várni a vihar megszűntét. Ő földink, francia.

A kertész néhány szóval üdvözölte. A vendég arcza nagyon föltűnt neki, annyira zavarodott lett, hogy a hozzá intézett kérdésekre alig tudott felelni. Végre bátorságot vett magának és megszólalt:

— Kérdésemet talán illetlennek fogja találni, de mégis nagyon szeretném nevét tudni, mert arcza...

— Kedves barátom, ez az egyetlen kérdés, melyre felelnem nem lehet; mondhatnék álnevet, de inkább hallgatok, mert hazudni nem tudok. Szabad azonban az ön nevét kérdenem?

A kertész mosolygott és nem felelt.

— Ugy látszik, mintha önnek is el kellene hallgatnia nevét! mondá az idegen.

— Ugy van, uram, a név, melyet most viselek — Claude Gerard, nem az enyém. Bizonyos okok...

— Epugy mint nálam! felele az idegen. Nevemet csak azoknak mondom meg, kik méltók, hogy azt meghallják. Ön, úgy hiszem, megérdemli azt. Én Murat Achilles vagyok, fia a volt nápolyi királynak.

E név hallatára anya és fiu a fiatal ember lábaihoz borultak, ki nem tudta elképzelni, hogy mi okozhatta ezen nagy fölindulást. Gerard, mihelyt szóhoz juthatott, Murat arczképére mutatott és így szólt:

— Neki köszönök mindent. Egy napon meg kellett volna halnom és ő megszabadított engem a haláltól!

— A becsület mezején? kérdé az ifju Murat.

— Nem, a gyalázat mezején!

A kertész azután elbeszélte, mit főnebb már elmondunk s így végzé:

— A királytól kapott pénzzel Amerikába érkezünk, két bajtársam néhány év előtt New-Yorkban meghalt, én szorgalmasan dolgoztam s jóllétnak örvendek. Anyám, kit kivégeztetésemről értesítettek, néhány évvel később levelet kapott tőlem, melyben fölszólítottam, hogy jöjön Amerikába. Meghívásomat elfogadta... Ha királyi jötevőmnnek fia most karomat, életemet és vagyonomat kívánja, mindennel szolgálatára állok.

H—nd.

T A R C Z A.

A magyar hadtörténelem tanulmánya.

(Vége.)

(E—r.) »Első erősebb falművek, melyek az építészeti s erődítési művészet kellékeinek megfélelni törekszenek, tudomásunkra az egyházak s a királyi fejedelmi nagyobb várpaloták mellett emelkedének. Hazánk első főegyházai és a székes-fehérvári királyi palotának (a Nagy-Károlyi aacheni pfalz módjára alapított) főegyháza építészeti vizsgálata kimutatta, hogy ezek a római castrum- és praetoriumoknak, melyeknek régi helyén többnyire keletkeztek, toronyerődítési rendszerével épültek.

A városi püspöki székek, a basilikával és monostorral, a királyi, majd főuri lakkal is épül tehát először a kisebb-nagyobb tornyos erőd. Fehérvárott és Pécsen, Esztergomban és Nagyváradon, Egerben és Nyitrán, Dömösön, Szalán és számos más főegyházon és monostoron ezt maig régiségi vizsgálataink kimutatni képesek. Ezt követik az erődített fallal kerített városi acropolisok, sőt falusi egyházak várdává alakított falkerítésekkel.

Az egyháznak, mint egy szellemes író mondja, valóban nem csak a szellemi, de a személy-szabadságot is kellett ekkor oltalmaznia. E nélkül nem védhette volna a szellem szabadságát sem, ha a rabszolgát fel nem szabadítja zsarnok urától, ha az igazságot és erényt nem veszi pártfogása alá; ha az ártatlanul szenvedőnek és üldözöttnek menedéket nem nyújt falai közt. Erre nem képesíté mindig egyszerűen csak az evangéliumi tanok hirdetése. Sokszor kardot kellett kötni védelmekre. Falat és erődöt kellett emelni, hogy a vad erőszak ellen megvédje a hozzá menekülő személy család- és vagyon-biztosságát. Ha az evangéliumi apostolkodás s a diplomatiái küldetés és közbenjárás nem sikerült, nekik is az ultima ratióhoz kellett az ökölvíradalok és párbajok ez erőszakos korában folyamodniok. Fegyverrel s erőddel is kellett békíteni és polgárosítani. A szellemi és értelmi művelődés, a tudományos és művészeti képzettség magaslatán, s az anyagi hatalom birtokában nem csak nem vonhatták ki magukat a harcz, védelem és polgárosodás biztosításának kötelességteljesítése alól; de ebben részvételök, hivatásuk egyik első teendője

lön. Kolostoraik iskoláiban és műhelyeiben egyedül gyakorlák a magasabb műépítészetet, mely egyházakat s erődöket képes volt emelni. Ha valahol, monostoraikban olvasták és másolták Xenophon és Polybius, Arrian és Vegetius hadtörténeti munkáinak kézírati codexeit. — Nevezetesen az utóbbi műve képezte ekkor a magasabb műveltségű hadvezérek legfőbb tanulmányát. Már a XI. századból halljuk, hogy a híres hadvezér Anjou Folkos így tanulja Vegetius hadtanát. A középkor hadai nehézkes lovag tornázó harczmodora mellett ez tartotta fenn akkor a classicaikor hagyományos hadformatói művészetet. A XIII. században már francziára is lefordítva az Art de chevalerie cím alatt Jean de Meun vagy Moine (azaz barát, szerzetes) a Roman de Rose lovagregény szerzője által, ezek lőnek a Geste-czímen, lovag ütközetek és bajvívások leírásával bővitve a könyvhöz értő házi káplánok és tudós szerzetesek által felolvasott s a vitézek-től mohón hallgatott könyvek, melyekből egész hadtudományukat merítették.

Sehol jobban nem ismerték tehát ezeket és az európai hadak állását és harczmodorát, mint a püspökök udvaraiban s a monostorok czelláiban. Innét váltak ki a diplomaták, kik országról országra, udvartól udvarhoz jártak békét közvetíteni vagy szövetséget kötni. Ennek sikere vagy eredménytelensége szerint állítottak azután a hadtanácsból — hol az övek, a legjobban informáltaké volt többnyire az első szó, — a hadak élére, mint a legjártassabb, legkészültebb vezérek, kik úgy is zászlóaljokat, banderiumokat vezettek, a hadakat készen tartották birtokaikon. S a többenél is még többet áldozhattak, mert költséggel és kincscsel birtak, megtakarítva arany és ezüst egyházi és más mű- és disz-tárgyaikban.

A várerőd- és az erődítés tudománya és művészete is így természetesen nálök keletkezik magasabb tökélyében először bazilikák- és dombjaikon, a monostorokon és várpalotákon. Csak ezek előtt áll meg Pannonhalmán, Székes-Fehérvárrt és Esztergomban a tatár, melyeknek nem képes falait, mint a városok többi fapalánk kerítését feldulni s elégetni. Az ellene emelt más torlaszokat előre küldött fejszés hadai könnyen épen úgy széthányták és megvítették, mint már előttök akár a kunok és bessenyök is. A példa most ez irányban használt. Az ország eddigi várai és városai, tornyai és palánkjai hatalmasabb erődökkel épülnek ezentul, hogy a tatár hadviselésnek ellenállhassa-

nak. Az ország védrendszere a kifejlettebb európai hadszervezet szerént kezd alakulni, a lovagok és főurak magas sziklavárai, a királyi várak s a városok acropolisai és falai erődkké alakítottak át.»

Az előadás végrészében a tanulmányt, a jelenkor actualis kérdéseire viszonyítva, a következőn fejezi be a szerző:

»Nagy fontosságú, mondja közéletünk egyik bajnoka névtelen röpiratában, hogy a köznevelés oly irányt vegyen, miszerint a katonai szolgálat a haza iránti nagy kötelesség teljesítésének tekintessék. És hogy azok, kik katonai pályát választanak, ép oly kevésbé érezzék magukat a polgári pályán kívül, mint akár az ügyvéd, az orvos, vagy bármily iparos, ki az általános hadkötelezettségnél fogva úgy is egyaránt katona és honvéd, ha nem is szolgál állandón. Mert minden polgár állandó katona már, ha állandó hadsereg sem kellend többé. Kevés s indokolt kivételeknek azért mindenütt lehet, van és volt helye, állásra és korra nézve. Még az örökké hadban álló Róma is sietett a nagy háborúk idején, mint Livius oly szépen beszéli, biztosságba helyezni Capitoliumában istenei mellett papjait és Vestaszüzeit; hogy addig ne hagyják el az istenek tiszteletét, a míg csak leszen, ki őket tisztelhesse.

Szabad és művelt államokban az általános hadkötelezettség képezi egyedül az állandó hadak nehéz és sokat vitatott kérdésének megoldását s az alkotmánynyal és szabadsággal megférést. Ez által megszűnik a kérdés, hogy Macaulay szavaival éljek, melyet a whigek szokásuk szerént egyre ismételtettek szabad parlamentumokban is, hogy szabad politikai rendszerük s az állandó hadsereg egymással meg nem fér. A minden tavaszszal megújuló vitában a választó kerületeikből felérkező ifjú szónokok szűzbeszédei, ugymond, jó alkalomnak tartották ilyenkor elmondani, miként foglalták el Pisztratus testőrei Athén erődét, és miként vette meg a római praetorianus csapatoktól a birodalmat Didius. E szónoklatok már oly neveltségessé váltak később, hogy a legősibb és legkülönczebb politikusok sem merték volna II. György alatt a szabad Angliában azt vitatni, hogy nincs többé szükség katonaságra, hadseregre. — Mely pedig, adjuk hozzá, Angliában nagyobbára csak zsoldba vett és jó részt idegen is volt. De jelenleg művelt szabad nemzeteknél nem is lehet többé sem pistratusi testőrség, sem praetorianus testület, Machiavelli Principejének hadelvei most már a leghatalmasabb alkotmányos fejedelmekre nézve is lehetetlenekké váltak. — De az általános hadkötelezettség és védképesség nem csak a szabadság óvszere és kezessége az önkény ellen; nem csak biztosítja a nemzet függetlenségét és önállóságát, hanem egyedüli óvszer a háborúk ellen is.

Bármily paradoxonnak látszassék is e tétel, mégis oly közhely az, hogy ismétlését átallani kellene, ha nem lenne még szükség minduntalan felszólalni a kedvtelenség ellen, melylyel nálunk és másutt is az általános hadkötelezettség találkozik. De egyetlen és a legkönnyebb mód ez egyelőre a hadak leszállítására s a hatalmi támadások és hódítások meggátolására. Eddig rendszeren az országokat támadó nagyobb had volt előnyben a kisebb népek ellen, ha t. i. nem állott vele megfelelő erő szemben. Míg ellenben, ha a kisebb országnak is minden férfia hadképes, bár mennyivel legyen kisebb másképp hadserege, mint a támadóé, mégis képesítve van neki hatályosan ellenállni. A támadó nem, vagy csak igen ritkán mozgósíthatja összes népe erejét és csak részben viheti ki támadásra kész hadseregét. A megtámadott nép ellenben saját székében, saját összes hadképes seregét mozgósíthatja ellene, melynek tulajdon földje képezi hadművelete erős alapját. Rajta terepismereite előnyével s had-

viselése minden forrásai keze ügyében bírásával értékesítheti védelmi fellépését. A biztosabb s erősebb védelem azonban esőkenti a támadások sikerét, elveszi a hódításoknak kedvét, annyi háborúk keletkezésének indokát. Ez leszen tehát, leszállítva a háboruskodást, a békének is legerősebb véde.

És ennek kell az emberiség legmagasabb törekvései egyikét képezni. Bármennyit beszélünk is itt a nemzeti hadtörténet tanulmányáról s annak corollariumairól, sajátlagi ezélünk mégis nemzeti létünk s önállóságunk biztosítása mellett, csak a béke lehet. Azt tartjuk végre is, mit egy a socialis kérdésekben nagy theologiai iskolák által ihletett publicista, Ventura oly szépen mond: hogy »a legjobb ország, melynek kardja legfőlebb a toll, tüzérsege a szó. Nem költ más hadseregre, mint a tanulók és szegények tartására.« — Mi sem lehet kedvesebb, mint a béke ily eszményi hona felé lengetni az evangéliummal, vagy akár egy Elibu Burit-fele békeapostollal, a béke olajágát s annak szent himnusát »a beata pacis visiót« zengedezni.

Legyen ez most még bár utopia e világon, de mi hiszünk az isteni gondviselés magasztos intézésében, s az emberiség nemes hajlamai és törekvései teljesülésében. Hiszszük, hogy a népek s államok közt a Kain s Ábel óta bár felborult egyensúly helyre állhat, és a béke is, a mennyire ez az Üdvözítő szerént »nem e világból való« ugyan, de e világba mégis talán bevaló lehet, még megjöhet. Ha egyszer a társadalom a vallás és moral szent elveit és nagy tanait egészen sajátjává tette, ha a keresztény felebaráti szeretet kötelességérzete egészen áthatotta; ha az áldozatra kész lélek nemessége és az elme felvilágosult értelme terjedve, az összeütköző érdekeket mindinkább kiegyenlíteni képes lesz, ha a könyörület általánosabbá vált, a béke hona is közeledni fog. Számítsa bár a mai gyakorlati élet ezeket mind azon eszmények közé, melyeknek kivételére, mint vélik, az egész emberi természetet és társadalmat meg kellene előbb változtatni. Részünkről mégis erősen tartjuk azt, hogy az emberi természet és társadalom jobbra változása, annak erkölcsi nemesítése, javítása, magasbra emelése örökös feladata marad az emberiségnek. A mint eddig a keresztény tan polgárosítása által sikerült, ha kétezer éven át is, átvinni a rabszolgaság megszüntetését, az emberi egyenlőség polgári jogát, a szellem szabadságát s annyi más társadalmi javulást és szellemi nemesedést; hinnünk kell, hogy annak többi nagy erkölcsi elveivel együtt sikerülhet, ha ez még soká tarthat is, végre mégis az örök békét létesíteni.

Addig azonban, míg ez létesül, sőt míg az egyenlőség és szabadság, a nemzetközi jog elvei s annyi más erkölcsi és társadalmi maximák és problémák sincsenek átvive vagy megoldva, fenmarad a béke problémájának megoldása is. Addig az emberiség sorsa még mindig nagy és folytonos küzdelmek közt fog tovább hullámszni; kitéve támadásnak és védelemnek, melyet küzdenie kell, ha magát érvényesíteni vagy csak fentartani is akarja. A béke létesítésének azért ép oly szüksége van hadra, mint a nyugalom megszerzésének a fáradságra. Nem vagyunk ugyan sem ama régibb orthodox jogiskolának hívei, mely De Maistre szerént a háborút szellemi nagy világtörvénynek tartja. Sem az újabbnak, melyet Giraud tanít, ki azt mint bizonyos betegségek szükséges rosznak véli. De sőt ama humanisticus jognézetnek kívánalmában sem tudunk teljes meggyugvást találni, hogy az államok maguk felett magasabb amphictyoni bíróságokat tartsanak viszályaik kiegyenlítésére, melyeknek természetesen ismét hadsereg kell, hogy a világteke két felén határozataikat átvihesék s a hadat és háborút mint eszközt megint csak fentartsák: Hugo Grotius (De jure belli et pacis), ama mondata szerént: Ubi judicia deficiunt, incipit bellum. Mert jól jegyzi meg erre

a francia jogtudós Perrin (A keresztény társadalom törvényei), hogy e gondolat nem tökéletes. A háboru rendesen a nemzeti függetlenség elvének következménye lévén, e függetlenség joga még akkor is fenáll a nemzetközi társadalomban, ha a népek viszállyai kiegyenlítésére a nemzetközi ítélőszék tekintélyét elismerik. Mert lehet, hogy azt még ez ítélet ellen is védeni, vagy az ítélok erőszakától féltetni kell. Ellenben magasra tartjuk a nagy egyházatyák és tanítók, egy sz. Ágoston és Aquinói Tamás gyakorlati elvét: Non quaeritur bellum, ut bellum exerceatur, sed bellum geritur ut pax acquiratur. S a másik szerént: qui juste bellum gerunt, pacem intendunt. Azaz háborut csak a béke és igazunk megvédésére lehet viselnünk.

Hosszabb tanulmányunknak is, melyet nemzeti hadainkról irtunk, rövid foglalátja ez: hogy nemzetünknek létét s önállását megvédve, békét szerezzünk. Mert, és ezzel bevégezhetjük nagy költőnk szavaival:

— Csak a gyáva várja tétlenül
A végzet szétzúzó kezét. A férfi
Harcolni kész — — —

De azért ehhez mindennapi imafohásunk: »Dona nobis pacem!«

RÖVID HIREK.

— Legfelsőbb adományok. A király ő Felsége Dévény községnek tüzoltó-egylet alapítására 100 frtot, a nagyhalmágyi g. kath. templom tornyának felépítésére 150 forintot adományozott magánpénztárából.

— Simor János bibornok herceg-primás ő emtiája a szent Erzsébetről címzett, pozsonyi leégett zárda helyreállítási költségeinek fedezésére 10,000 frtot adományozott.

— Bonnaz Sándor csanádi püspök ur ő excja a seravejvi tüzkarosultak fölsegezésére 500 frtot adományozott.

— Egyházi kinevezések. A király ő Felsége a szepesi székes káptalannál Pisch Károly kanonoknak a Bold. Szüz Máriáról nevezett bihari címzetes apátságot, Liphay László kanonoknak a B. Szüz Máriáról nevezett czikadori apátságot és Vilesek István rózsahegy plébánosnak díjmentesen a B. Szüz Máriáról nevezett almadi címzetes apátságot adományozta.

— Deák Ferencz szobrát Zalaegerszegen f. hó 1-én nagyszámu közönség jelenlétében fényes ünnepélyvel leplezték le. A megyeház dísztermében Ürményi Jozseffőispán megnyitván a közgyülest, miután a kegyeletes ünnepélyről megemlékezett, fölhívta a tagokat, hogy a leplezés előtt templomba menjenek. Az istenítisztelet végeztével a menet a szobor elé vonult, hol Svastits Benő alispán mondott emelkedett beszédet. Ezután a dalárda elénekelt a szózatot, s végül a főispán szól, kifejezve ohaját, hogy Deák szelleme lelkesítse a késő ivadékokat is. A szobor talpatát számos koszorúval halmozták el. A szobor, melynek mintáját báró Vay Miklós készítette, Deákot mint a harminczas évek fiatal szónokát tünteti föl, balkezeben papirt tartva, jobbát fölemelve. Az ércszobor hatalmas gránittalapzaton nyugszik, melyen ezen felirat áll: »Deák Ferencznek, Zalamegye közönsége. 1879.«

— Báró Wenckheim László közéletünk egyik jeles bajnoka, a buzgó katolikus főúr, a tevékeny, lelkes hazafi, a nemes szívű férfiú, hosszas szenvedés után Gasteinban, hová üdülést ment keresni, 64 éves korában elhunyt. A nemes báró már hosszabb idő óta betegeskedett. Halálát a családját ért csapások sietteték. Előbb elveszté fivérét Bélát, azután két unokáját ragadta el egymás után a halál. A megboldogultnak hült

teteimet Gasteinból a körösladányi sirboltba szállították. Az ő. v. f. n.!

— Junák István fölsz. püspök, a nagyváradi káptalan nagyprépostja f. hó 3-ikán szervi szívbajból kifejlett heveny tüdővizény következtében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, életének 71-ik, papságának 47-ik évében jobblétre szenderült. Hült tetemei f. hó 5-ikén tétettek örök nyugalomra a székesegyház sirboltjába. A megboldogultban a hazának s egyháznak hű fia, a szegényeknek jötevője hunyt el. Nyugodjék békével!

— A lébenyi román stílű templom, melynek restaurálása huszonnyolcz évig tartott, augusztus 31-ikén szenteltetett föl. Az építés körül fáradszematlan buzgalmat fejtettek ki Simon Gyula mosonymegyei alispán, Kreskay Antal lébenyi plébános és Fehéry megyei főmérnök.

— Szabadka városa mult hó 31-én és f. hó 1-én ünnepelte szabad királyi várossá történt emelésének évszázados fordulóját. Ez alkalomból a város ő Felségehez hódoló feliratot intézett s elhatározta, hogy a városház tanácskozási terme számára Mária Terézia királynő arcképét lefesteti.

— Özv. Melz Amália urhölgy, temesvári nagykereskedő özvegye, az ottani gyárkúlvárosi állami elemi népiskola javára 200 frtot adományozott, mely adományért a vallás- és közoktatásügyi miniszter a nemeskeblü iskolabarátnak elismerését nyilvánította.

— Ötvenéves tanítói jubileumát ünnepelte meg legközelebb Körhgyi József tótmegyeri főtanító. A főgyházmegye részéről Majer István pápai praelatus ur ő méltósága táviratilag fejezte ki ez alkalomból a derék tanító iránt érzett jókívánatait. Libertényi G. nyitramegyei tanfelügyelő szintén meleg hangon irt levélben üdvözölte a népnevelés fáradszematlan bajnokát. Az ünnepélyen az esztergami főgyházmegye é sekujári kerületének tanítói szép számmal vettek részt.

— Halálozások. Id. gróf Bethlen János, ki közéletünk politikai küzdelmeiben tevékeny részt vett, s országgyűlésünknek több ízben tagja volt, 68 éves korában meghalt. — Imreh Farkas betűszedő f. évi augusztus hó 31-ikén, életének 60. évében jobblétre szenderült. Huszonnyolcz éven át volt szedője a Szent-István-Társulat által kiadott »Katolikus Néplap«-nak s utóbb a »Katolikus Hetilap«-nak. Buzgó, egészen hivatásának élő, minden tekintetben megbízható munkás, képzett szakember volt. Özvegyet s két árvát hagyott maga után. Béke hamvaira.

— Nikita, montenegrói fejedelem szeptember 2-ikán Bécsbe érkezett, s mint királyunk ő Felségének vendége a Burgba szállott. Másnap délután 3 órakor külön vonaton a brucki táborba ment, hol ő Felsége őt igen szívélyesen fogadta. A fejedelem jelen volt kíséretével a hadgyakorlatokon. F. hó 12-ikén utazik vissza Cetinjébe.

— Gróf Pecci Károly, a pápa legidősb fivére augusztus 29-ikén Rómában 86 éves korában meghalt. Számos főtisztséget viselt az Egyházi államban, melynek haláláig tántoríthatlan híve maradt. — Tung-Jü-Hi, Auhoui chinai tartomány alkormányzójának állítólag sikerült fölfedezni, hogyan lehet tűz nélkül gőzt fejleszteni. E nagy fontosságú találmánnyal most kísérletet tesznek Chinában s a császár rendeletet adott ki, hogy egy ily új gépezetű gőzhajót építsenek. Ha e fölfedezés csakugyan sikeresnek fog bizonyulni, a gépészet technikájában egész forradalmat fog előidézni. — Dupanloup siremlékére a legujabb jelentés szerént eddig 62,327 frank és 95

cent. gyűjt be. — Berlinben 1885-ben világiállítás lesz. A császár a tervet elvileg már helyben hagyta.

— **Helyreigazítás.** A lapunk utolsó (36.) számában közölt »Anyám emléke« című költemény 3-ik versszakából egy sor kimaradt. E versszak helyreigazítva így hangzik:

Ha emberi családság keseríti életemet,
Ha sebzett szívemen egy névtelen bű átrezeg,
Ha jót szeretnék tenni, s ezt sehogyse tehetem,
Mert engem nem kísér, követ szerencse léptemen:
Akkor sírodra térdelek s szemem feléd tekintem,
S könyhullatás között vigasztalást lelek megint.

I R O D A L O M.

— „Fő veszedelmünk“ cím alatt Tóth Mike, Jézus-társasági áldozár tollából egy 94 nyolczadrétű lapra terjedő füzetke jelent meg, mely népünknek egyik bűnös és megrögzött szokását, a káromkodást ostorozza. E könyvecske megérdemli, hogy minél nagyobb elterjedést nyerjen. Nem mulaszthatjuk el, hogy föl ne hívjuk reá különösen a lelkészkedő papság és a néptanítók figyelmét. A munkácska ő eminentiája a bibornok hercegprimás főpásztori jóváhagyásával jelent meg. Egy példány ára 20 kr, nagyobb megrendelésnél (legalább 10 példány) példányonként 15 kr. A megrendelések Tóth Mike Jézus-társasági áldozárhoz intézendők (Kalksburg, Bécs mellett).

— Petrik Géza budapesti antiquarius az általunk már méltánylólag említett „Magyar Könyvészet 1860—1875“ című munkát sajtó alá adta s előfizetést hirdet rá. A munka aláírási ára 5 frt, mely összeg csak a könyv megjelenésekor utánvét mellett lesz fizetendő.

— Az „Uj Magyar Sion“ egyházirodalmi folyóirat augusztusi füzete a következő tartalommal jelent meg: A házasságok lakhelyéről, dr. Való Simontól. — Mi károkat okoz a mai iskola a társadalomban? Várnaitól. — Emlékezzünk régiekről, Venczel Károlytól. — Irodalom és művészet. — Vegyesek.

— **Megjelent és beküldetett:** 1) »Kisebb utirajzok« írta Maszlaghy Ferencz, második bővített kiadás. Esztergom, 1879. Buzárovits Gusztávnál. Kis nyolczadrét, két kötet. Maszlaghy neve hazai irodalmunkban már is oly ismert, hogy fölösleges a hosszas ajánlgatás. A Szent-István-Társulat Házi könyvtárában megjelent »Utivázlatok Délfranciaországból« című munkája is közfelfűnést okozott. Különböleginkább ajánlja e munkát azon körülmény, hogy az első kiadás gyors elfogyta szükségessé tette a másodikát, mely igen csinos kiállításban előtűnk fekszik. A szép, folyékony nyelvezettel érdekfeszítő modorban irt művecskét lehető olcsó áron (mind két kötetet 1 frt 20 kron o. é.) szerezhetik meg t. olvasóink, a kiadónál, Buzárovics Gusztávnál Esztergomban. — 2) A „Magyar Lexikon“ című füzetes vállalatból a 34. és 35. füzet. Amaz Bolkács—Borgia, emez pedig Borgia—Boszorkány tartalommal. Mindkettőhöz melléklet, és pedig a 34. füzethez »Hasznos háziállatok«-at, a 35-ikhez a vasuti kocsi alkatrészeit feltűntető rajz van kötve. Ára egy füzetnek 30 kr. o. é.

Szerkesztői üzenetek. K-nak: Mikor váltod be ígretedet? Már rég várjuk azt a tárczaczkiket. — L. H. A verseket megkaptuk, ha elolvastuk, meglátjuk, mi válik be belőlök a lapba. — R. Y. Sajnáljuk, de nem teljesíthetjük kívánságát.

Társulati Értesítő.

Szent-István-Társulat.

Kimutatás

a Sz.-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. frt kr.	
Debreczeni János karczagi plébános	103 95
Pfleger Mihály nagyszombati szentszéki jegyző	3 15
Orosz Antal esperes huszti plébános	6 30
Berky József esperes csurgói plébános	6 30
Avodik Lukács erzsébetvárosi plébános	9 30
Rádjics Pál nagylaki plébános	9 30
Néhai Faix József volt hunfalvi pléb. hagyománya	10 —

A Pesti Oltáregylet szállítója.

Magyarhonban

legbővebben felszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög ritusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék,

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tűzaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váczi-utca 15. szám, Budapesten.

(8-12.)

Temesváry Mór

cipő-gyára

Budapest, király-utca 2. sz.

Orczy-ház.

Ajánl nagyban és kicsinyben:

Hölgyek számára:

Nemez pongyola cipőket minden színben szírokkal és eszkorral 1 frt 80 kr.

Eberlaszing vagy bőrcugos topánokat magas vágással, a legfinomabban kiállítva 3 frt.

Czugas bőrtopánokat, erős chagrin vagy bornyubőrből vere nemez béleléssel, sze. elve. Dupla talppal, esős időben tartós 3 frt 40 kr.

Urak számára:

Topányokat, bornyú vagy bagaria bőrből, szegret és srófolttal duplatalppal, igen erős 4 frt

Topányokat orosz lakkbőrből, szegret dupla talppal és srófmunkával, munkája és esős időben való 4 frt 80 kr

Térdcsizmák, dupla bagaria bőrből háromszoros esavarral ellátott dupla talppal vízmentes 8 frt 80 kr Ugyanaz orosz lakk bagaria bőrből 12 frt

Megrendelések postai utánvét vagy az összeg beküldése mellett a legpontosabban megküldetnek.

Kimutató árjegyzékek ingyen.

(1-4)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest. 1879. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferecziek tere Athenaeum-épület.)